

ŠTÁTNA ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA

úsek inšpekčnej činnosti

Staré grunty 52, 841 04 Bratislava 4

Správa o kontrole ukončovania štúdia v strednej odbornej škole – realizácia záverečných skúšok v školskom roku 2014/2015 v SR

Kontrola stavu realizácie záverečnej skúšky (ďalej ZS) v strednej odbornej škole (ďalej SOŠ) sa vykonala v **24** subjektoch (5,3 % z celkového počtu SOŠ v SR), z nich bolo **19** štátnych, **3** súkromné a **2** cirkevné. Vyučovací jazyk slovenský a maďarský mali **2** zo sledovaných škôl, **1** škola bola s vyučovacím jazykom maďarským.

Príprava škôl na záverečné skúšky

Predsedia skúšobných komisií pre ZS boli do svojich funkcií ustanovení z pedagogických zamestnancov iných škôl v príslušnom čase a určenú lehotu na vymenovanie stálych a ďalších členov komisie z radov pedagógov školy rešpektovali tiež riaditelia SOŠ, s výnimkou subjektu¹ v Žilinskom kraji a subjektu² v Trenčianskom kraji. Pri určovaní podpredsedov bola vymedzená dĺžka ich pedagogickej praxe akceptovaná, požadované kvalifikačné predpoklady na vymenovanie ďalších členov nedodržala SOŠ³ Bratislavského kraja – v kontrolovanej skúšobnej komisii požiadavky nespĺňali 2 učitelia odborných predmetov.

Riaditelia do komisií nominovali 15 (63 %) delegovaných zástupcov subjektov koordinácie odborného vzdelávania a prípravy a v určenom čase im zaslali vymenúvacie dekréty i harmonogramy skúšok. Daný čas nedodržali 3 školy v Trenčianskom kraji z dôvodu, že o delegovaní zástupcov ich organizácie upovedomili po stanovenom termíne. Prizvaný odborník z praxe sa zúčastnil praktickej i ústnej časti skúšok v Košickom kraji⁴, na pozvanie ďalšej školy (Trenčiansky kraj) odborník z praxe nereflektoval.

Témy na jednotlivé časti skúšok v požadovanom počte vypracovali majstri odbornej výchovy a učitelia odborných predmetov vo vzájomnej spolupráci, v prevažnej miere zahŕňali komplexný učebný rozsah a obsah teoretickej a praktickej prípravy žiakov. Nedostatky boli zistené najmä vo vyhotovených úlohách pre praktickú časť v subjekte⁵ Trenčianskeho kraja (odbor *autoopravár – mechanik*) a pre ústnu časť v škole⁶ Trnavského kraja (odbor *kaderník*), ktoré v malej miere uceleným spôsobom overovali zručnosti a schopnosti absolventov stanovené požiadavkami príslušného štátneho vzdelávacieho programu. V úlohách pre ústnu časť v SOŠ⁷ Banskobystrického kraja (odbor *autoopravár – mechanik*) absentovali oblasti zamerané na moderné riadiace prvky a pracovné postupy aktuálne uplatňované v praxi. Pre praktickú časť chýbali zoznamy učebných pomôcok v sledovanom odbore *autoopravár – mechanik* v 2 školách (SOŠ⁸ Trenčiansky a SOŠ⁹ Trnavský kraj) a v ďalšom subjekte¹⁰ (Trenčiansky kraj) v určenej lehote riaditeľ neschválil predmetovou komisiou predložený návrh tém pre odbor *autoopravár – mechanik*. Vecne príslušným organizáciám témy pre jednotlivé časti skúšok nepredložila na vyjadrenie škola¹¹ v Košickom kraji (odbor

¹ SSOŠ EDUCO, Slanická osada 2 178, Námestovo

² SOŠ sklárska, Súhradka 193, Lednické Rovne

³ Hotelová akadémia, Mikovíniho 1, Bratislava

⁴ Spojená škola, Komenského 5, Rožňava

⁵ SOŠ, Pod Sokolicami 14, Trenčín

⁶ SOŠ obchodu a služieb, Zoltána Kodálya 765, Galanta

⁷ SSOŠ, Kopaničná 237, Hliník nad Hronom

⁸ SOŠ, Pod Sokolicami 14, Trenčín

⁹ SOŠ technická – Múszaki Szakközépiskola, Ul. Esterházyovcov 712/10, Galanta

¹⁰ SOŠ, Pod Sokolicami 14, Trenčín

¹¹ CSOŠ sv. Jozafata, Komenského 1 963/10, Trebišov

hostinský/hostinská), po stanovenom termíne požiadala o vyjadrenie SOŠ¹² v Trenčianskom kraji (odbor *výroba úžitkového skla*). **Všetky oslovené subjekty koordinácie odborného vzdelávania a prípravy poskytli** kontrolovaným odborom **k témam pozitívne stanovisko, pripomienky k ich obsahu alebo návrhy na zmeny či úpravy neuviedli** (niektoré organizácie stanovenú lehotu na vyjadrenie nedodržali).

Organizácia a priebeh záverečných skúšok

Termín konania ZS v riadnom skúšobnom období bol dodržaný, rovnako určené poradie a čas trvania jednotlivých častí, tiež stanovený počet skúšaných absolventov v jednom dni. V časovom harmonograme nezohľadnila úpravu podmienok pre žiakov so zdravotným znevýhodnením škola¹³ v Trenčianskom kraji, vo viacerých SOŠ absolventi úpravy podmienok nevyužili.

Písomná časť skúšok sa najčastejšie realizovala formou testov, administrovali ju členovia komisií, následne vykonali jej opravu a klasifikáciu podľa schválených kritérií. V 1 škole¹⁴ (Trnavský kraj) opravu a hodnotenie zabezpečili učitelia odborných predmetov, ktorí neboli členmi komisie (skúšobná komisia ich však prekontrolovala). Písomnej časti sa zúčastnilo 6 (40 %) z delegovaných zástupcov organizácií, v 4 (17 %) SOŠ¹⁵ sa ich nezúčastnili predsedovia komisií.

Praktická časť ZS sa uskutočnila individuálnou i skupinovú formou v školskom prostredí alebo na zmluvných pracoviskách, na ktorých žiaci vykonávali počas štúdia praktické vyučovanie, jej trvanie zodpovedalo náročnosti a špecifikám jednotlivých odborov. Zúčastnení členovia komisií priebežne kontrolovali výkony jednotlivcov, sledovali používanie učebných pomôcok potrebných pre splnenie úloh vyplývajúcich z obsahu tém, ale aj dodržiavanie pravidiel bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Objektivita hodnotenia nebola zabezpečená v SOŠ¹⁶ Trnavského kraja (odbor *autoopravár*). Absolventi vykonávali skúšku na viacerých pracoviskách, ktoré pri posudzovaní výsledkov ich práce nepostupovali jednotne, stanovené schválené kritériá nedodržiavali a zároveň sa hodnotenie realizovalo pred neúplnou komisiou (počas neprítomnosti triedneho učiteľa a učiteľa odborných predmetov) na návrh majstrov odbornej výchovy, ktorí neboli vymenovaní za členov skúšobnej komisie. Aj v ďalšej z kontrolovaných škôl¹⁷ Trnavského kraja (odbor *kaderník*) sa na hodnotení podieľali majstri odbornej výchovy napriek tomu, že neboli členmi skúšobnej komisie, pričom komisia ich návrhy v plnej miere akceptovala. Na praktickej časti ZS sa zúčastnilo 9 (60 %) z nominovaných zástupcov organizácií, v 4 (17 %) SOŠ¹⁸ neboli prítomní predsedovia skúšobných komisií.

Členovia komisií pri **ústnej skúške určený** čas na prípravu a odpoveď žiaka sledovali a dodržiavali. Kládli jednotlivcom otázky súvisiace s témou, umožňovali im využívať písomnú prípravu i učebné pomôcky, vyžadovali používanie odbornej terminológie a vo veľkej miere tiež aplikáciu teoretických poznatkov v praxi. Kultivované vedenie rozhovorov a spôsob kladenia otázok motivovali absolventov k úspešnému vykonaniu skúšky, niektorí mali však problém najmä so súvislým prejavom, menej pohotovo dokázali na otázky reagovať. Úroveň ich preukázaných vedomostí bola zväčša porovnateľná s výsledkami dosahovanými počas štúdia. Hodnotenie a klasifikácia boli objektívne, uskutočnili sa podľa vopred stanovených kritérií.

¹² SOŠ sklárska, Súhradka 193, Lednické Rovne

¹³ SOŠ, Pod Sokolicami 14, Trenčín

¹⁴ SOŠ technická – Múszaki Szakközépiskola, Ul. Esterházyovcov 712/10, Galanta

¹⁵ SOŠ technická, Pionierska 361/4, Svidník; SOŠ technická, Okružná 693, Čadca; CSOŠ sv. Jozafata, Komenského 1 963/10, Trebišov; Spojená škola, Komenského 5, Rožňava

¹⁶ SOŠ technická – Múszaki Szakközépiskola, Ul. Esterházyovcov 712/10, Galanta

¹⁷ SOŠ obchodu a služieb, Zoltána Kodálya 765, Galanta

¹⁸ SOŠ technická, Pionierska 361/4, Svidník; SOŠ technická, Okružná 693, Čadca; Spojená škola, Komenského 5, Rožňava; SOŠ hotelových služieb a obchodu, Školská 5, Banská Bystrica

Takmer všetci zúčastnení delegovaní zástupcovia vecne príslušných organizácií sa do procesu skúšania i hodnotenia zapájali, ich doplňujúce otázky boli zamerané predovšetkým na praktické vedomosti a zručnosti absolventov súvisiace s konkrétnym učebným odborom a rovnako odborníčka z praxe otázky prioritne zamerala na získané poznatky a osobné skúsenosti žiakov z praxe. Na ústnej skúške bolo prítomných 13 (87 %) z delegovaných zástupcov, pričom 2 sa nezúčastnili celého trvania ústnej skúšky. Školskí inšpektori ich účasť na skúškach hodnotili ako prínos s ohľadom na napĺňanie požiadaviek organizácií týkajúcich sa prípravy žiakov učebných odborov pre potreby trhu práce. Ich prítomnosť sa prejavila pozitívne najmä pri posudzovaní úrovne vedomostí a zručností absolventov v konfrontácii s reálnou praxou, ojedinele pôsobenie niektorých bolo počas trvania skúšok výrazne formálne.

V dotazníku zadanom školskou inšpekciou počas priebehu ZS oslovení zástupcovia subjektov koordinácie odborného vzdelávania a prípravy uviedli, že absolvovali odbornú prípravu za člena skúšobnej komisie, priebeh a organizáciu ZS hodnotili kladne. Pozitívne sa vyjadrili hlavne k materiálno-technickému zabezpečeniu skúšok, k využívaniu učebných pomôcok žiakmi a v niektorých SOŠ i k preukázaným zručnostiam absolventov. Za negatívne skutočnosti viacerí považovali nízke vyjadrovacie zručnosti jednotlivcov pri ústnej časti skúšky. Podnetné pre kontrolované školy boli aj konkrétne pripomienky niektorých zástupcov organizácií počas ZS (*pri praktickej časti skúšky v SOŠ Nitrianskeho kraja zástupca Republikovej únie zamestnávateľov prezentoval podnet k zabezpečeniu kvalitnejšieho materiálu na zjednodušenie práce žiakov pri čalúnení; zástupca Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory v škole Banskobystrického kraja poukázal na potrebu sledovať a následne do vyučovania zakomponovať nové trendy v reštauračnej a hotelovej gastronómii*). Delegovaný zástupca Republikovej únie zamestnávateľov v škole¹⁹ Nitrianskeho kraja vyjadril spokojnosť s preukázanou úrovňou odborných zručností 5 žiakov SOŠ, ktorým po celkovom hodnotení skúšok odovzdal certifikát Republikovej únie zamestnávateľov.

Postup pri klasifikácii jednotlivých častí ZS a celkovom hodnotení jej výsledku bol dodržaný.

Predsedia skúšobných komisií si stanovené povinnosti plnili, nedostatky sa vyskytli v riadení práce skúšobných komisií počas praktickej časti skúšok v 2 SOŠ (Trnavský kraj).

Iné zistenia

- V subjekte²⁰ Prešovského kraja (učebný odbor *hostinský/hostinská*) riaditeľ školy prijal do 1. ročníka uchádzačku, ktorej povolil štúdium podľa individuálneho učebného plánu. Za 1. až 3. ročník štúdia bola klasifikovaná podľa výsledkov komisionálnych skúšok za jednotlivé predmety. Riaditeľ SOŠ nepredložil školskej inšpekcii dokumentáciu, ktorá by potvrdila, že žiačka úspešne absolvovala posledný ročník ucelenej časti vzdelávacieho programu odboru vzdelávania pre druhý stupeň základnej školy, čo bolo podmienkou jej prijatia na vzdelávanie (*pre údajné zdravotné problémy po písomnej časti záverečnej skúšky nepokračovala ďalej v praktickej a v ústnej časti skúšky*).

- Slovenská obchodná a priemyselná komora delegovala ako svojho zástupcu do SOŠ²¹ (Prešovský kraj) pedagogického zamestnanca školy, ktorý vykonával funkciu zástupcu riaditeľa pre praktické vyučovanie. Komora ho nominovala do 2 skúšobných komisií pre 2 učebné odbory, v ktorých sa ZS vykonávali paralelne. V odbore *murár*, kontrolovanom školskou inšpekciou, sa do skúšania a hodnotenia žiakov na ústnej časti ZS nezapájal, pretože v tom čase bol prítomný na ZS iného odboru.

¹⁹ SOŠ obchodu a služieb – Kereskedelmi és Szolgáltatóipari Szakközépiskola, Budovateľská 32, Komárno

²⁰ SSOŠ, Dukelská 33, Giraltovce

²¹ SOŠ technická, Pionierska 361/4, Svidník

- Obsah listu, ktorým Republiková únia zamestnávateľov nominovala zástupcu do skúšobnej komisie v SOŠ²² Nitrianskeho kraja, sa nevzťahoval na ZS (*uvádzané údaje v nominačnom liste sa vzťahovali na odbornú zložku maturitnej skúšky*).

Záver

Pri kontrole stavu realizácie záverečných skúšok školskí inšpektori zistili nedostatky v niektorých SOŠ vo fáze prípravy, ale aj vo fáze organizácie a priebehu ukončovania štúdia.

Riaditelia škôl určili do skúšobných komisií stálych i ďalších členov, v 2 školách danú lehotu na vymenovanie nerešpektovali a v 1 subjekte učitelia odborných predmetov v kontrolovanej skúšobnej komisii právnou normou vymedzené požiadavky na ustanovenie za členov komisií nespĺňali. Vymenúvacie dekréty i časové harmonogramy skúšok boli delegovaným 15 (63 %) zástupcom subjektov koordinácie odborného vzdelávania a prípravy zaslané včas, 2 školy prizvali do komisií aj odborníkov z praxe, pričom len v 1 SOŠ bolo pozvanie akceptované. V požadovanom počte subjekty vyhotovili témy na jednotlivé časti skúšok, v 2 školách boli v nich zistené nedostatky s ohľadom na ich komplexnosť – v nízkej miere úlohy uceleným spôsobom overovali zručnosti a schopnosti absolventov stanovené požiadavkami príslušného štátneho vzdelávacieho programu. Všetky oslovené subjekty koordinácie odborného vzdelávania a prípravy na žiadosť SOŠ o vyjadrenie sa k témam reagovali, poskytli k nim pozitívne stanovisko, pripomienky k obsahu alebo návrhy na zmeny či úpravy neuviedli (riaditeľ 1 školy o vyjadrenie vecne príslušnú organizáciu nepožiadali).

Jednotlivé časti záverečných skúšok sa konali v priaznivej atmosfére. Úroveň preukázaných zručností a vedomostí absolventov bola zväčša porovnateľná s výsledkami dosahovanými počas štúdia, značné nedostatky sa prejavili v ich vyjadrovacích spôsobilostiach, často i v uplatňovaní odbornej terminológie. K výrazne negatívnym skutočnostiam prináležali zistené nedostatky v práci skúšobných komisií v 2 SOŠ, ktoré poznačili objektivitu hodnotenia praktickej časti – na jednotlivých pracoviskách sa pri posudzovaní výkonov žiakov nepostupovalo jednotne, stanovené kritériá hodnotenia sa nedodržovali, na hodnotení sa podieľali majstri odbornej výchovy, ktorí neboli členmi skúšobných komisií.

Delegovaní zástupcovia vecne príslušných organizácií sa v malej miere (40 %) zúčastnili písomnej časti skúšok, na praktickej časti bolo prítomných 60 % z nominovaných zástupcov a na ústnych skúškach 87 %. Ich účasť na záverečných skúškach bola prínosom najmä z hľadiska objektívneho posúdenia úrovne vedomostí a zručností absolventov v konfrontácii s reálnou praxou. K negatívnym javom patrila aj absencia predsedov skúšobných komisií (na písomnej časti chýbali 4 a rovnako 4 sa nezúčastnili praktickej časti) i napriek tomu, že podpredsedovia prácu komisií riadili a koordinovali bez zistených nedostatkov.

Odporúčania a podnety

Riaditeľom SOŠ

- prizývať na záverečné skúšky odborníkov z praxe najmä z firiem, v ktorých žiaci absolvovali odborný výcvik

Stavovským organizáciám a profesijným organizáciám

- delegovať zástupcu pre záverečné skúšky do každej skúšobnej komisie v SOŠ
- zabezpečiť účasť nominovaného zástupcu na všetkých častiach záverečných skúšok
- nemenovať do skúšobných komisií zástupcov z radov pedagogických zamestnancov školy
- odstrániť formálny prístup pri vyjadrovaní sa k obsahu jednotlivých častí záverečnej skúšky

²² SOŠ drevárska, Pílska 7, Topoľčany